

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Oľgy Trnkovej a JUDr. Milana Deáka v právnej veci navrhovateľov **1/ I.**, bývajúceho v L., **2/ H.**, bývajúcej v L., zastúpených J., advokátom, so sídlom v P., proti odporcovi **S.**, so sídlom v T. zastúpenému J., advokátkou, so sídlom v P., **o určenie, že dlh zo zmluvy o pôžičke z 9. 6. 1997 a 4. 9. 1997 zanikol a iné**, vedenej u Okresného súdu Považská Bystrica pod sp. zn. 3 C 507/1998, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. apríla 2006 sp. zn. 4 Co 6/2005 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 24. apríla 2006 sp. zn. 4 Co 6/2005 v napadnutej zamietajúcej časti a vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 12. mája č. k. 3 C 507/1998-271 konanie o určenie, že záložné právo v prospech odporcu na osobné motorové vozidlo Peugeot 405 SRDT zaniká, o určenie neplatnosti mandátnej zmluvy z 9. 6. 1997 uzavretej medzi účastníkmi a týkajúcej sa osobného motorového vozidla a o vydanie motorového vozidla zastavil z dôvodu späťvzatia návrhu v tejto časti v súlade s § 96 ods. 1 O. s. p. Vo zvyšku návrh zamietol. Navrhovateľov zaviazal k povinnosti zaplatiť odporcovi náhradu trov konania vo výške 58 880 Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku k rukám právnej zástupkyne. V odôvodnení uviedol, že nakoľko v priebehu konania navrhovatelia vzali späť návrh proti odporcovi O. z dôvodu postúpenia pohľadávky, konanie voči nemu (§ 96 ods. 1 O. s. p.) zastavil a odporca O. uzatvoril zmluvu o postúpení pohľadávok zo zmlúv o pôžičke z 9. 6. 1997 a 4. 9. 1997, so spoločnosťou J., ktorej platnosť spochybnená nebola, pokračoval

v konaní s touto spoločnosťou (odporca).Nevyhovel návrhu navrhovateľov v časti , ktorou sa domáhali určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 9. 6. 1997 v časti sankcií, t. j. dohodnutej zmluvnej pokute 0,5 % denne a úroku z omeškania vo výške 0, 15 % , určenia zániku záložného práva v prospech spoločnosti O. k nehnuteľnosti – rodinnému domu č. X. v kat. území L., zrušenia vecného bremena - obmedzenie vlastníka nehnuteľnosti, určenia neplatnosti mandátnej zmluvy uzavretej 9. 6. 1997 a týkajúcej sa nehnuteľnosti , určenia neúčinnosti uznania dlhu do Notárskych zápisníc z 10. 6. 1997 a 8. 9. 1997, určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 4. 9. 1997 a zaplata sumy 313 350 Sk , majú za to, že na určovacích návrhoch mali navrhovatelia v čase podania návrhu naliehavý právny záujem spočívajúci v tom, že v prípade preukázania ich tvrdení by bez rozhodnutia súdu viazli na ich majetku zabezpečovacie prostriedky a v prípadnom vedení exekúcie v súvislosti s pôžičkami, ktoré môžu byť uspokojené aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva . Mal za nesporné, že navrhovatelia sa dostali do omeškania s úhradou dohodnutých splátok pôžičky, na základe zmluvy z 9. 6. 1997, pre ktorý prípad boli v zmluve dohodnuté sankcie. A to úrok z omeškania a zmluvná pokuta. Úrok bol dohodnutý vo výške vyššej ako je stanovená v nariadení vlády č. 87/1995 Z. z. ,v súlade s ktorým je ale právnou sankciou majetkovej povahy postihujúcou dlžníka v prípade nesplnenia dlhu priamo zo zákona bez zmluvného dojednanja. Keďže v danom prípade bola výška úroku výslovne v zmluve dohodnutá nejde o úžeru ani dohodu v rozpore s § 3 Občianskeho zákonníka. Ani výška zmluvnej pokuty ako záväzku vzniknutého na základe slobodnej vôle zmluvných strán nie je neprimeraná a v rozpore s dobrými mravmi, keď tak Občianský ani Obchodný zákonník jej maximálnu výšku neupravujú. Preto podľa názoru okresného súdu neboli splnené predpoklady , aby bola zmluva o pôžičke neplatná v časti týchto sankcií z hľadiska ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka a keby bol záväzok splnený riadne a včas neprišlo by k uplatneniu postíhov vo forme úroku z omeškania a zmluvnej pokuty. Napokon výška sankcií bola znížená odpustením časti dlhu , kedy ju už vôbec nemožno kvalifikovať ako v rozpore s dobrými mravmi. Preto veriteľ dohodnuté sankcie uplatnil dôvodne. Keďže navrhovateľ pri jednotlivých platbách presne nešpecifikoval účel platby, t. j., či ide o istinu alebo splátku sankcie , nič nebránilo odporcovi , aby špecifikáciu platieb vykonal sám Pôžička zo zmluvy z 9. 6. 1997 bola tiež zabezpečená záložnou zmluvou o zriadení záložného práva na nehnuteľnosť navrhovateľov a zriadení práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu Pre zabezpečenie záväzku v zmysle záložnej zmluvy z 9. 6. 1997 bol daný do zálohy aj osobný automobil , ktorý bol odpredaný v súlade a mandátnou zmluvou a výťažok z predaja započítaný na zaplata istiny pôžičky po odrátaní čiastky

zodpovedajúcej výdavkom a zmluvne dohodnutej odmene. Nakoľko návrhu na určenie neplatnosti sankcií viažucich sa na pôžičku na základe zmluvy z 9. 6. 1997 nevyhovelo a je zrejmé, že čo do istiny a príslušenstva uhradená nebola, na ktorú okolnosť sa viaže platnosť a právna účinnosť právnych úkonov, neplatnosti a neúčinnosti ktorých sa navrhovatelia domáhali a predmetom ktorých je zriadenie zabezpečovacích prostriedkov, mal okresný súd za nepochybnú aj neopodstatnenosť návrhu v tejto časti. Za nedôvodný považoval aj návrh na určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke z 4. 9. 1997 uzavretej medzi navrhovateľom 1/ a spoločnosťou O., pretože vychádzajúc z platnej judikatúry ak takúto zmluvu uzavrie jeden z manželov počas manželstva a trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov nepotrebuje súhlas druhého manžela a pohľadávka z nej vzniknutá môže byť uspokojená aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva. Za výlučne účelové pokladal tvrdenie navrhovateľov o uvedení do omylu v tom, že ide len o zmenu zmluvy o pôžičke z 9. 6. 1997. Napokon za nedôvodný pokladal aj návrh na zaplatenie sumy 313 350 Sk titulom vydania bezdôvodného obohatenia ako preplatku pôžičky na základe zmluvy z 9. 6. 1997, ktorý vzniknúť nemohol, pretože pôžička, vrátane sankcií, nebola zaplatená. Na záver konštatoval, že návrh je účelový s cieľom oddialiť exekúciu, ktorú voči navrhovateľom vedie odporca. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 24. apríla 2006 sp. zn. 4 Co 6/2005 po odvolaní navrhovateľov pripustil späťvzatie návrhu v časti, v ktorej sa domáhali zaplatenie sumy 313 350 Sk a v tejto zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a konanie zastavil. V časti, v ktorej bol zamietnutý návrh navrhovateľov o určenie, že záložné právo v prospech spoločnosti O. na základe zmluvy č. 97/Z02-00-25 uzavretej medzi obchodnou spoločnosťou O. a navrhovateľmi dňa 9. 6. 1997 k nehnuteľnosti zapísanej na LV č. X. katastrálne územie L. rodinný dom súpisné číslo X. na parcele č. X. v častiach 200 m²- zastavaná plocha, parcela č. X. – záhrada o výmere 585 m² zaniká, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že záložné právo zaniklo. Určil, že dlh z pôžičiek na základe zmluvy uzavretej 9. 6. 1997 a 4. 9. 1997 medzi obchodnou spoločnosťou O. a navrhovateľom 1/ ako dlžníkom zanikol splnením v celom rozsahu. V časti, v ktorej bol zamietnutý návrh navrhovateľov na zrušenie vecného bremena na základe zmluvy z 9. 6. 1997 č. 97/202-01-25, v časti o určenie neplatnosti mandátnej zmluvy z 9. 6. 1997 č. 97/202-01/25, o určenie, že uznanie dlhu navrhovateľom 1/ do notárskej zápisnice z 10. 6. 1997 sp. N X./97, Nz 120/97 spísanej notárkou J. je právne neúčinné, napadnutý rozsudok potvrdil. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že na pojednávaní

20. 4. 2006 vyhovel návrhu navrhovateľov v tom, že namiesto doterajšieho odporcu J. vstúpil do konania nový odporca obchodná spoločnosť S.. a súčasne pripustil zmenu návrhu na určenie, že dlh navrhovateľov zo zmluvy o pôžičke z 9. 6. 1997 a zo zmluvy o pôžičke z 4. 9. 1997 zanikol splnením v celom rozsahu. Späťvzatie návrhu v časti týkajúcej sa zaplata sumy 313 350 Sk, za súhlasu odporcu, podľa § 208 O. s. p. pripustil, rozsudok súdu prvého stupňa v tejto časti zrušil a konanie zastavil. Krajský súd na rozdiel od súdu prvého stupňa bol toho názoru, že dojednané úroky z omeškania v zmluve o pôžičke z 9. 6. 1997 nie sú platne dojednaným príslušenstvom, pretože v súlade s § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z. je horná hranica úrokov stanovená kogentne, ktorej prekročenie nie je prípustné. Pokiaľ si účastníci zmluvy dohodli úroky vyššie, je takáto dohoda v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka neplatná. V danej veci ale uplatneniu úrokov aj v zákonnej výške bráni nedostatok pasívnej legitímácie odporcu, pretože toto príslušenstvo na neho postúpením pohľadávky neprešlo. Vzhľadom na zabezpečenie pôžičky záložným právom (nehnutelnou i hnutelnou vecou) posúdil z hľadiska ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka za neplatné dojednanie o zmluvnej pokute pre jej neprímeranosť. Dospel k záveru, že v období od 1. 7. 1997 do 23. 2. 1998 navrhovateľ 1/ zaplatil pôvodným odporcom sumu 697 350 Sk (272 910 plus 424 440) a za odpredaný osobný automobil si odporca na dlhu započítal sumu 137 880 Sk. Spolu potom na oboch pôžičkách zaplatil sumu 835 230 Sk, čím mu dlh zanikol tak z pôžičky z 9. 6. 1997 ako aj z 4. 9. 1997, pretože obe pôžičky boli poskytnuté vo výške 708 000 Sk (384 000 Sk plus 324 000 Sk). Konštatoval, že navrhovateľ mal naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O. s. p.) na určení zániku záložného práva v prospech O. na základe zmluvy uzavretej medzi touto spoločnosťou a navrhovateľmi 9. 6. 1997 v časti o zriadení záložného práva k špecifikovanej nehnuteľnosti Preto v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa zmenil. Za vecne správny považoval rozsudok v časti, ktorou bol zamietnutý návrh na zrušenie vecného bremena, určenie neplatnosti mandátnej zmluvy z 9. 6. 1997, určenie neúčinnosti uznania dlhu do notárskej zápisnice z 10. 6. 1997 pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na tomto určení, keďže navrhovatelia splnili svoj dlh a určenie neúčinnosti notárskych zápisníc nemá oporu v právnom poriadku. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 2 O. s. p.

Proti tomu rozsudku krajského súdu podal odporca dovolanie, z obsahu ktorého vyplýva, že proti výroku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa. Odôvodnil ho § 241 ods. 2 písm. c /, d/ O. s. p. t. j., že vychádza zo skutkového stavu, ktorý nemá

v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní a spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Žiadal, aby dovolací súd podľa § 243b O. s. p. rozsudok v napadnutej časti zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Namietal záver o zániku dlhu jeho splnením a spočítanie platieb, pretože zo spisu a predložených dôkazov vyplýva, že z pôžičky na základe zmluvy z 9. 6. 1997 navrhovateľ zaplatil 245 920 Sk a na základe zmluvy z 4. 9. 1997 neplnil vôbec. Teda na istine z oboch pôžičiek zaplatil len 245 920 Sk a zvyšok jeho plnenia bola dohodnutá zmluvná pokuta. Nie je podľa jeho názoru možné, aby odvolací súd riadne dohodnutú a zaplatenú zmluvnú pokutu posúdil spätne ako neprimeranú a započítal ju s dlhmi na istinách pôžičiek. Mohol posudzovať len platnosť dohodnutej zmluvnej pokuty ešte nezaplatenej, keďže navrhovatelia ju priebežne plnili a do podania návrhu ju považovali za platne dohodnutú. Mal za to, že absentuje preukázanie naliehavého právneho záujmu na požadovaných určeníach platnosti resp. neúčinnosti právnych úkonov z pôžičky poskytnutej 4. 9. 1997.

Navrhovatelia vo vyjadrení považovali dovolanie za nedôvodné, právne chybné, nedostatočné a nezrozumiteľné. Poukázali na to, že ustanovenie § 241 ods. 2 O. s. p. neobsahuje písmeno d/ a odporcom uvedený dôvod, t. j. že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní, preto považovali dovolanie aj za zmätočné. Za správne považovali konštatovanie odvolacieho súdu, že na obe pôžičky zaplatili sumu 835 230 Sk, v ktorej je zahrnutá aj čiastka 137 880 Sk (uznaná odporcom za predaj motorového vozidla), i keď sa mala podľa nich započítať suma 350 000 Sk, na ktorú bolo vozidlo ocenené v záložnej zmluve. Potom zaplatili na obe pôžičky sumu 1 047 350 Sk.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Navrhovatelia sa svojím návrhom domáhali 1/ určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 9. 6. 1997 v časti sankcií, 2/ určenia neplatnosti záložného práva k nehnuteľnosti, 3/ zrušenia vecného bremena - obmedzenie vlastníkov nehnuteľnosti, 4/ určenia neplatnosti záložného práva k osobnému motorovému vozidlu 5/ určenia neplatnosti mandátnej zmluvy z 9. 6. 1997 týkajúcej sa nehnuteľnosti, 6/ určenia neplatnosti mandátnej zmluvy z 9. 6. 1997

týkajúcej sa motorového vozidla ,7/ určenia právnej neúčinnosti uznania dlhu navrhovateľa 1/ do notárskej zápisnice z 10. 6. 1997, 8/ určenia neplatnosti zmluvy o pôžičke z 4. 9. 1997, 9/ určenia právnej neúčinnosti uznania dlhu do notárskej zápisnice z 8. 9. 1997, 10/ vydania motorového vozidla a 11/ zaplata sumy 313 350 Sk titulom bezdôvodného obohatenia. Z dôvodu späťvzatia návrhu v časti pod 4/, 6/, 10/, 11/ bolo konanie v tejto časti zastavené. Rozsudok okresného súdu vo výroku , ktorým bol zamietnutý návrh v časti pod 3/, 5/, 7/, 9/, krajský súd potvrdil a vo výroku, ktorým bol zamietnutý návrh pod 2/ zmenil tak, že určil, že záložné právo k nehnuteľnosti zaniklo. Ako vyplýva z obsahu spisu (čl. 195) navrhovateľa v priebehu konania zmenili svoj návrh v časti pod 1/ na určenie zániku zmluvného vzťahu z 9. 6. 1997 splnením záväzku, o ktorej zmene súd prvého stupňa v rozpore s ustanovením § 95 O. s. p. nerozhodol. Krajský súd na pojednávaní 20. 4. 2006 pripustil zmenu návrhu v časti pod 1 / a 8/ na určenie , že dlh z pôžičky uzavretej 9. 6. 1997 a z pôžičky uzavretej 4. 9. 1997 zanikol splnením v celom rozsahu a tomuto návrhu vyhovel. Teda rozsudok súdu prvého stupňa podľa obsahu zmenil vo výroku, ktorým rozhodol o návrhu v časti pod 1/,2/, 8/. . Keďže odporca podal dovolanie proti rozsudku krajského súdu v časti, v ktorej bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa je procesne prípustné (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Podľa § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou , ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci Dovolacím dôvodom uvedeným odporcom t. j, že rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní , bolo možné rozhodnutie odvolacieho súdu napadnúť dovolaním len podľa občianskeho súdneho poriadku účinného do 31. 8. 2003.

Dovolateľ nenamieta, že v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p. (t. j. a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nespadá do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník , nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania , hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát). Vada takejto povahy nevyšla

v dovolacom konaní najavo. Dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. preto nie je daný.

Inou vadou konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), na ktorú musí dovolací prihliadnuť aj keď nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom je vecná nesprávnosť rozhodnutia. O takúto vadu ide tiež v prípade nesprávneho postupu súdu vedúceho k vydaniu nepreskúmateľného rozhodnutia. Pri zmene rozhodnutia podľa § 220 O. s. p. odvolací súd nahrádza svojím rozhodnutím rozhodnutie súdu prvého stupňa, preto jeho rozhodnutie musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. V súlade s § 157 ods. 2 O. s. p. musí odvolací súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

V predmetnej veci odvolací súd založil svoje rozhodnutie o splnení záväzku vyplývajúceho pre navrhovateľov zo zmlúv o pôžičke z 9. 6. 1997 a 4. 9. 1997 na nespornosti celkovej sumy zaplatenej v období od 1. 7. 1997 do 23. 2. 1998 (po započítaní sumy 137 880 Sk za odpredané motorové vozidlo) a výšky poskytnutých pôžičiek bez toho, aby sa vysporiadal so špecifikáciou účelu konkrétnych platieb a námietkami odporcu v tomto smere. Z obsahu spisu a dokladov v ňom založených jednak vyplýva, aké čiastky navrhovateľ 1/ zaplatil, ale súčasne či ide o splátky pôžičky (istiny) alebo príslušenstva. Podľa názoru dovolacieho súdu, (napriek záveru odvolacieho súdu o neplatnosti dohodnutých sankcií), posúdiť platby s určeným účelom úhrady príslušenstva ako plnenie istiny pôžičky by bolo možné len v prípade vznesenia námietky započítania. Takúto námietku navrhovateľa v priebehu konania nevzniesli. Odvolací súd tiež konštatoval danosť naliehavého právneho záujmu na určení zániku záložného práva k nehnuteľnosti bez jeho náležitého odôvodnenia.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti nezodpovedá v plnom rozsahu požiadavke preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Preto je konanie, v ktorom bol rozsudok vydaný postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie

vo veci (§ 241 ods. 1 písm. b/ O. s. p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti a s ňou súvisiaci výrok o trovách konania zrušil a vec vrátil v rozsahu zrušenia tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O. s. p.).

S prihliadnutím na dôvod, pre ktorý dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu , nezaoberal sa opodstatnenosťou námietky odporcu, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 28. februára 2008

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť rozhodnutia: